

Měla by EU dotovat malé, nebo velké zemědělské podniky?

Aneta Zachová

Evropská komise navrhuje omezit dotace pro velké agrární podniky. Takzvané **zastropování dotací na 60 000 eur** je ale pro české agrární velkopodniky, které obhospodařují až dvě třetiny zemědělské půdy, nepřijatelné. Stejnou pozici dlouhodobě zastává i ministerstvo zemědělství.

Opačného názoru jsou drobní živnostníci. Ti vidí v omezení dotací příležitost, jak vrátit do české krajiny biodiverzitu a jak oživit český venkov. Na své straně mají i **Evropskou komisi, která chce podporu ze svých fondů směřovat právě k malým a středním podnikům rodinného charakteru.**

Komise přišla s návrhy v souvislosti s plánovanou reformou společné zemědělské politiky (SZP) po roce 2020. Příležitost ke změně financování zemědělství v EU představuje také nový víceletý finanční rámec pro období 2021 – 2027, o kterém se nyní diskutuje napříč unijními institucemi.

Jednou z klíčových změn by mělo být **přenesení odpovědnosti za přerozdělování evropských dotací na členské státy.** Národní úřady však budou muset vytvářet národní plány pro zemědělskou politiku, které budou podléhat schválení Evropské komise. Pokud by schválený plán členský stát neplnil, mohl by o dotace přijít.

Kromě této větší flexibility pro členské státy chce Komise zajistit větší podporu mladým zemědělcům. Návrh například počítá s tím, že 2 % přímých plateb by měl stát směřovat právě jim. **Generační obměna totiž představuje jednu z hlavních výzev pro evropské zemědělství** – až 31 % zemědělců v EU je starších 65 let a pouze 5,6 % zemědělců je méně než 35 let.

Ve svém návrhu Komise dále uvádí, že členské státy by měly zajistit větší podporu pro malé a střední podniky. Podporuje zavádění tzv. **redistributivních plateb, kdy farmy dostávají více dotací na první hektary.** Podniky s menší rozlohou jsou tak mírně zvýhodněny.

A právě přerozdělení dotací mezi malé a velké podniky se stalo hlavním tématem debaty „Co může společná zemědělská politika nabídnout českým zemědělcům?“, která se uskutečnila 10. května v Olomouci.

Diskuse se účastnili představitelé Olomouckého kraje, regionálních zemědělských podniků, nevládních organizací a také odborníci z akademické sféry. Úvodní slovo pronesl europoslanec **Pavel Telička** (ALDE), dále ředitelka Regionálního odboru Olomouc Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF) **Kateřina Mračková**, předseda Zemědělského svazu ČR **Martin Pýcha** a soukromý zemědělec **Václav Koutný**.

Výstupem z debaty se stala níže uvedená doporučení. Řadu z nich je možno považovat za příspěvek do obecné veřejné debaty o SZP v ČR.

Obecná doporučení ke společné zemědělské politice EU:

→ **Společná zemědělská politika EU se musí zjednodušit.** Přestože proces zjednodušování trvá již několik let, zemědělci stále stěžují na byrokratickou zátěž a také neustále změny podmínek pro čerpání dotací. Ani větší pravomoci v oblasti SZP pro členské státy, které Evropská komise v současné době navrhuje, neznamenají změnu k lepšímu – pouze se přenesou odpovědnost na národní úřady.

→ Povinné zastropování přímých plateb navržené Evropskou komisí může ohrozit velké zemědělské podniky v ČR. Velkopodniky mají přitom většinový podíl na produkci potravin a zaměstnávání lidí v zemědělském sektoru. **Případné limity pro čerpání by proto měly být nastaveny tak, aby nebylo ohroženo jejich podnikání a s ním související produkce potravin a tvorba pracovních míst.**

→ **Alternativu k zastropování přímých plateb může představovat povinná redistribuce plateb, tedy zvýšení sazby dotací pro první hektar.** Velké podniky by tak ztratily výhodu pramenící z jejich rozlohy a vykupování zemědělských pozemků by pro ně přestalo být výhodné. Otevřelo by se tak více prostoru pro jiný typ kupců zemědělské půdy – tedy mladé začínající zemědělce. V důsledku zavedení redistributivní platby by tak mohlo dojít až k podpoře generační obměny.

→ **Podpora z evropských fondů by měla být silněji podmíněna požadavky, které se týkají dlouhodobé udržitelnosti a boje proti změnám klimatu.** Pokud by mělo dojít ke krácení financí pro SZP, nemělo by to být na úkor těchto oblastí. Žádoucí je i větší synergie mezi jednotlivými fondy – například venkov by měl mít možnost více čerpat z kohezních fondů.

→ **Evropská unie by měla podporovat zavádění moderních technologií v zemědělství** včetně výzkumu a vývoje v této oblasti a přenášení poznatků do praxe. Moderní technologie představují nejen způsob, jak účinněji a úsporněji hospodařit, ale také motivaci pro mladé lidi, kteří o venkovské oblasti a proces produkce potravin ztrácejí zájem.

Doporučení pro aktéry zemědělského sektoru

→ **Zemědělci na krajské i národní úrovni by měli najít shodu ohledně budoucího nastavení evropských dotací.** Vzhledem ke specifickým problémům v jednotlivých krajích by regionální zemědělci skrze svazy a sdružení měli jasně formulovat, která konkrétní opatření podle nich potřebují podporu. Neměli by přitom myslet pouze na bezprostřední zisky, ale také na svůj díl odpovědnosti vůči krajině a půdě. Své požadavky by měli následně směřovat i na vládu, která může jejich specifika zohlednit při přípravě strategií a plánů pro české zemědělství. Svou pozici pak může vláda hájit na evropských jednáních o reformě společné zemědělské politiky po roce 2020, která se očekávají tento i příští rok.

- **Kromě odpovědnosti vůči krajině by měli zemědělci svou činnost přizpůsobit poptávce na trhu. Dotace by neměly být hlavním smyslem jejich podnikání,** a to i s ohledem na to, že za několik let může být podpora z evropských fondů o několik procent nižší a v dlouhodobém horizontu dokonce mohou dotační programy zmizet úplně. Zemědělci by se měli na tento scénář začít připravovat.
- **Zemědělci by měli rozšiřovat svou činnost například poskytováním agroturistických služeb nebo přímým prodejem svých produktů** v regionu, ve kterém působí. Podíleli by se tak více na rozvoji českého venkova.
- **Čeští zemědělci by se neměli bránit moderním technologiím a měli by se aktivně zajímat o způsoby, jakými je mohou získat.** To vše může přispět ke generační obměně a oživení celého sektoru. Podnikatelé v zemědělském sektoru by mohli investovat i do vzdělávání nové generace budoucích zemědělců, podobně jako se to děje v průmyslových odvětvích.

Doporučení pro českou vládu

- **Přestože v ČR dominují velké agrární podniky, vláda by měla zajistit, aby v ČR mohly vznikat i malé podniky rodinného charakteru.** Motivaci k podnikání v sektoru mohou představovat dotace z evropských fondů, musí však být nastaveny tak, aby o ně mohli jednoduše požádat i drobná zemědělství či mladí začínající podnikatelé. Musí se zjednodušit jak proces podávání žádosti o dotaci, tak i následné kontroly plnění projektu. Jednotlivé vnitrostátní úřady by měly mezi sebou například lépe sdílet informace.
- **Dotace musí být rozdělovány spravedlivě mezi velké agrární podniky a drobné firmy. Česko by tak mělo co nejdříve přijmout systém redistributivní platby,** podobně jako to již učinilo Německo či Polsko.
- **Česko by mělo snížit svou závislost na zemědělských dotacích z EU.** S dotacemi se totiž pojí negativní důsledky, jako například rostoucí cena zemědělské půdy. Ta se pak stává pro začínající mladé podnikatele v sektoru nedostupnou. ČR by měla postupně přecházet k využívání pobídek jiného charakteru, jako jsou zvýhodněné úvěry pro zemědělce a další investiční pobídky.
- **Speciální pozornost by měla vláda věnovat problémům spojeným se změnou klimatu. Ministerstvo zemědělství a ministerstvo životního prostředí by měly zemědělce aktivně motivovat k šetrnějšímu způsobu hospodaření,** a to jak dotacemi, tak i podporou výzkumu a vývoje v zemědělském sektoru či osvětou zemědělské komunity.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Aneta Zachová

Aneta Zachová je redaktorkou zpravodajského portálu EURACTIV.cz.

zachova@euractiv.cz

[@AnetaZachova](https://twitter.com/AnetaZachova)

Policy paper byl vydán v rámci projektu Bridging the gap between the regions and European Parliament realizovaného za podpory Evropského parlamentu. Partnerem projektu je zpravodajský portál EURACTIV.cz.